Proletarij d kulle atravatə, xajjidun!

USTAV ŢUSANAJA D ƏRTEL D MƏRUTƏ MƏTETƏ

1935

BASMAXANA D MƏLKUTƏ ŞARRATKARUTA MOTVETƏ
MOSQVA

з фондов Российской национальной библиотек

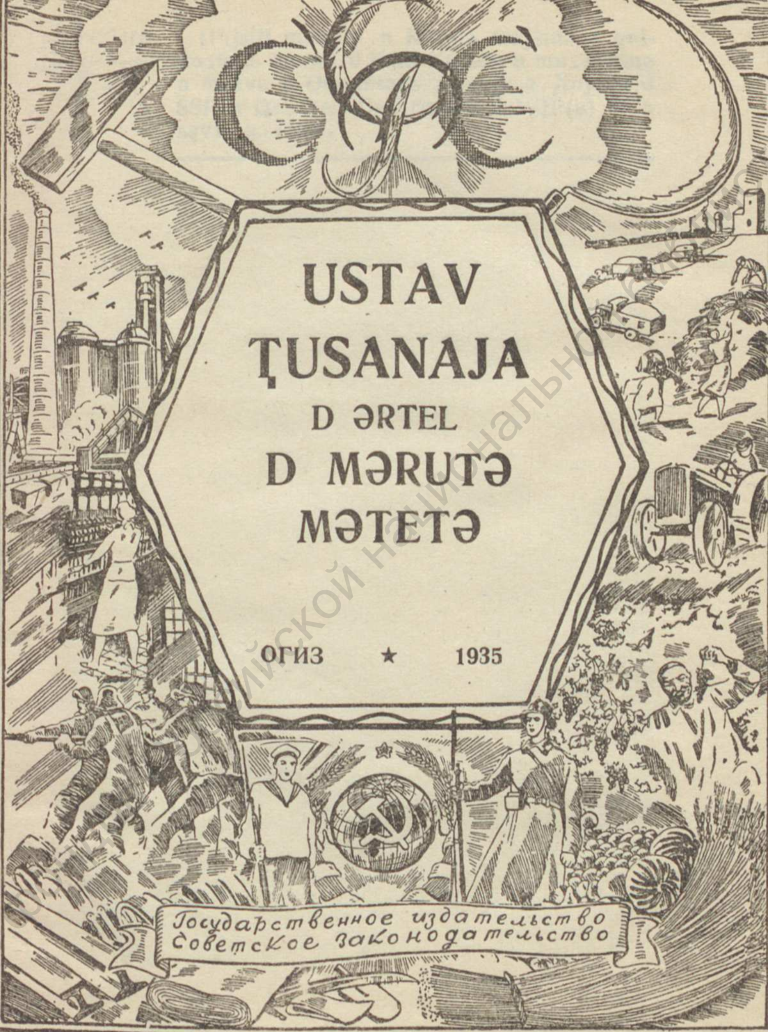

USTAV ŢUSANAJA D ƏRTEL D MƏRUTƏ MƏTETƏ

ОГИЗ ★ 1935

фондов Российской национальной библиот

Ассир.
2-8 a

(Pijşili mquʙlə ʙ Knuşjə trajiana d qolxoznajь zəxmi d Kulli Xujədə u muxkimmə ʙ Motvə d Qomissarь Almajь d Xujədə d SSR u Qomitet Qьnţruneta d VQP(ʙ) 17 ʙ ьşvvt ş. 1935).

фондов Российской национальной библиот

„Ədijə nijşə dijən ijli şənetə 1 rizə d вəçərtə şotəpetə d apra, şənetə 1 rizə d mərutə gurta kullənetə“.

LENIN, çild XXIV, pət. 43

„Əxcij ijmən d praqtiqait, в nisjənə, enij d qurвili qə akkarь, peşə musвьtta, qəd şənetə 1 reşpərutə в rizə d xoravajuta, d ərtel ijlə xə şula ənənqəjə u mumkin, əxcij egə əxnən вit həvi ən həqutə tənəx. qəd go xə hədxə atra gaввara d aķkaruta, əx d ijli Rusia, piştilə vidtə xə pa ulta məri kar в urxə d rəşpərutə sosialistetə“.

LENIN, çild XXIV pət. 579—580.

фондов Российской национальной библиотеки

Ədijə nijşə ijli go dəj, d qolxozь peşij muqviji в nizвət l mərjəzte, peşij ţrьjdь min gəve ьstuxsь məxrivəni, peşij guвji qə qolxozь qadrь вolşeviqəji, kamы u mhumni, u qolxozь peşij vijdi sarrast вolşeviqəji.

I. STALIN, Buqarь d leninizm, asaxta 10, pət. 500.

Ijtə in əxnən pəlxəx qə gənən, qə qolxozan,— egə əxnən вit maţax 1 dəj, d go 2-3 şinni вit marmaxlun kulle qolxoznajь, up ən kasьвь d qəmetə, up ən mьs'ajь d qəmetə al daraça d nəşi məri zodunjə, al daraça d nəşi. d məpluxinə hasьlь в pьrjuta u вixxəjinə xəkmə xəjji tamam mardutanajь.

I. STALIN, Buqarь d leninizm, asaxta 10, pət. 523.

фондов Российской национальной библиот

фондов Российской национальной библиот

Proletariji d kulle atravatь, xəjjidun!

USTAV ŢUSANAJA D ƏRTEL D MƏRUTƏ MƏTETƏ

фондов Российской национальной библиотеки

фондов Российской национальной библиот

I

NIJŞI U BUQARЬ

1. Akkarь çapajь d mətə (stanitsa, xutor qişləx, aul)...... d mahal...... ʙ rьzzaja d gəne xəjjudinə go ərtel d mərutə mətetə, qəd ʙ aslahattь kullənəji d mhasalta u ʙ çapa murjizzə d kullunte mammьrrьj mərutə qolleqtivetə, janь şotəpetə, odijlə xətirçəm xalьʙuta tamman al qulaqi, al kulle eqsploatatorь u dizminni d çapajь, odijlə xətirçəm xalьʙuta tammam al snijqulə u xişkənutə, al ətijqutə d mərutə dəqtə lxudetə, maţьj l mhaslanuta ьlleta d çapa u ʙ hədxə odijlun xətirçəm xəjji ʙuş kamьl d qolxoznajь.

Urxə d qolxozь, urxə d sosializm ijlə e urxə xdənetə sarrast qə akkarь çapajь. Həddəmi d ərtel bişqəlinə l qdəle denəndaruta, d məqvijlə ərtel d gəne, pəlxij ʙ halaluta, pallьjlun mudəxili d qolxoz al çapa gorə, naţrьjla mijrətgərutə şotəpetə, naţrьjlь mindij d qolxoz, naţrьjlun traqtorь

фондов Российской национальной библиот

u maşini, mərjizzij spaj məsəmtə d вələ al susi, tammьmmьjlun ţlaвjatь d məlkutə d pələxi u akkarь, d ijlə məlkutə d gəne,— u в dəhə urxə odijlə qolxoze вolşeviqetə u kulle qolxoznajь odijlun məri mindij pьrja.

фондов Российской национальной библиот

II

BUT APRA

2. Kulle sərəvəndi, d qəmetə ki pərşij-vəiun apranь d həddəmi d ərtel, вipjəşinə вuţlь, u kulle xəqləni вipjəşinə muxdьrrь l xə mazraja вitun, d вipjəşili вuçrə qol-ləqtivəit в ərtel.

Apra, d dviqtulə ərtel (dəx d kulxə apra xinə go SSSR), ijli mulk d kulli alma, d kullə məlkutə. Əx d ijli вьţlaвa rizə d şar'attь d məlkutə d pələxi u akkarь, av вipjəşili muxkimmə в şimmə d ərtel qə вəçərtə dajьmeta, janь qə əвəd u le masь pəiş zvijnə u zuвnə, lə zi juvvə içara в ərtel.

Qə kulxə ərtel в qomitet tammьmanta d motvi d mahal вipjəşilə juviltə qəвələ qə вəçərtə dajьmeta d apra; go qəвələ вipjəşinə muxziji kjuli u tixxuввi sarrast d apra, d вipjəşili вuçrə в ərtel, kəd qə maвsarta d ənni apranь lit izin, inə izin ijlə məzjude — jən min apranь вaţьjlь d fond d məlkutə, jən min zodunjə d ap-

фондов Российской национальной библиот

raпь d akkarь lxudəji, inə в e şərt, qəd mazraja lə pəiş vijdə qьţţь—qьţţь.

Min mulkəni mşutippi qə вəçərtə parsupeta d kul вetə qolxoznaja вipjəşili qьţja xə qьţţa ləgura apra d dərtə (kərdi, вəxcə).

Кjuli d apra d dərtə, d pijşili juvə qə вəçərtə parsupeta d вetə d qolxoznaja (kəd lə xəzвunu apra, dvijqə в avatь), ki masьj həvij min $^1/_4$ hektar həl $^1/_2$ hektar, u go xə-xə mahallь həl 1 hektar в gəşəqtə al şərti d oвlast u d mahal, d вipjəşinə muxşixxi в narqomzemi d respuвliqj xujədəji al вinjət d məxzəjəti d Narqomzem d Xujədə d SSR.

3. Çəm d mazraja d ərtel в hic xə şərt gərəg lə pəiş muвsьrra. Jəvəltə d apra qə həddəmi plьjţь min ərtel min apraпь d ərtel qadaxan ijlə. Həddəmi, d вьplaţьna min ərtel, ki masьj qəвlij apra əxcij min apraпь вaţьjlь d fond d apraпь d məlkutə.

Apraпь d ərtel вipjəşinə pullьjь l xəkmə xəqləni al maxdarta d məsuli gorə, d pişţilə muxkimtə. Go xəqləni muxşixxi qə maxdarta d məsuli в kulxə вrigada akkareta вipjəşili muxkimmə xə sərnə dajьmaja qə kulli mitxə d maxdarta d məsul.

Qolxozь məri fermi gurь d вəçərtə d hajvanь, in itlun lazьmuta u вəssə apra, ki masьj qaţţьj xəkmə xəqləni əlhəddə, d вipjəşinə muxkimmi в ferma u muplixxi qə zreta d məsuli d mьxlạ qə risqə d fermi.

фондов Российской национальной библиот

III

BUT ASLAHATTЬ D MHASALTA

4. Bipjəşinə mşutippi: kulle qinjəni d pilxənə, həççətti d mərutə mətetə (kutən, maşinzreta, məngir, maşindvərə, maşinxьzda), zəxri d вarzarrь, mьxla d hajvanь в qədri, d lazьm iinə qə xəmetə d risqə mşutippə, вinjəni d mərutə, d ijnə lazьm qə mərutə d ərtel, u kulle kərxəni d amalta d hasьь d mərutə mətetə.

Lenə вipjəşə mşutippi u вipjəşinə в ixtijar parsupeta d вetə qolxozaja: вinjəni d xjetə, risqu u ţeru parsupajь, вinjəni d mərutə, d lazьm ijnə qə xəmetə d risqə, d ijli в ixtijar parsupeta d вetə d qolxoz.

Go mşətəptə d həççətti d mərutə mətetə в ixtijar parsupeta d həddəmə d ərtəl вipjəşinə şvijqi həççətti dəjqi d mərutə mətetə, d ijnə lazьm qə pilxənə d go apra d dərtə.

Min qinjəni mşutippi d pilxənə mdaвranuta d ərtel в dana d lazьmuta вiprəşilə

xəkmə susəvəti, d віpjəşinə muplixxi в həqə qə masvəta d snijqujəti parsupajь d həd-dəmi d ərtel.

Ərtel mərjuzilə xə ferma matteta xвьţta d вəçərtə d hajvanь jən zi, in risqə гaвьь, xəkmə fermi mattajь d вəçərtə d hajvanь d təhəri prijşi u məxsus.

5. Kulxə вetə d qolxoz go mahallь d daxla, ktənə, silqə d qənd, qьţţu, qimpə, qьrţopь u səвzi, caj u tuttun ki masь həvili в ixtijaru parsupeta təvirtə, həl 2 rişi çihil min qinjəni kumi, 1 xzurtə am zajo, jən zi, in mdaвranuta d qolxoz вit məxşixxələ lazьm, 2 xzurjəti am zaje, həl 10 rişi irвi u ьzzь al udalь, kmə d вajjь ţerь u qroliqi u həl 20 pətəgi dəвəşi.

Kul вetə d qolxoz go mahallь d daxla məri гaвa risqə, ki masь həvili в ixtijaru parsupeta 2—3 təvirjəti u, şvuq min dəj, qinjəni çihil, min 2 həl 3 xzurjəti am zaje, min 20 həl 25 irвi u ьzzь al udalь, kmə d вajjь ţerь u qroliqi u həl 20 pətəgi dəвəşi. Al dənni mahallь вjpjəşinə xuƶвinni məsələn: mahallь d Qaƶaqstan, вəçrəni d apra, lə qdijxi в mahallь kocəţij,

фондов Российской национальной библиот

mahallь d meşə go Belorusia, d oвlasti d Cernigov u Ķijev go Uqraina, mahallь d diştə d Baraвin u mahallь d Siвir maьrveta d kis Altaj, dəsti d mahallь d Işim u Toвol d oвlast d Omsq, səmə ţuraja d Başqiria, səmə mədnxəjə d Siвir mednxetə mahallь d вəçərtə d apra d qraj d Mədnxə Ŗixqə, dəsti d mahallь d Vologda u Xolmogorь d qraj Garвjaja.

Ķul вetə d qolxoz go mahallь ləkocərij u pəlgukocərij d вəçərtə d hajvanь, ekə d вəçərtə d apra manajo lelə gurta, inə вəçərtə d hajvanь itlə manaja qaţţanta go mərutə, ki masь həvili в ixtijaru parsupeta min 4 həl 5 təvirjəti, u şvuq min dəj, qinjəni çihil, min 30 həl 40 rişi irвi u ьzzь al udalь, min 2 həl 3 rişi xzurjəti am zaje, kmə d вajjь ţerь u qroliqi, həl 20 pətəgi dəвəşi, hədə zi xə susi jən xə sustə d xlota jən 2 gumli jən 2 xməri jən 2 kəvidni. Go dənni mahallь вipjəşinə xuzвinni məsələn: mahallь вəçrəni d hajvanь d Qazaqstan, qdijxi в mahallь kocərij d Qazaqstan, mahallь вəçrəni d hajvanь d Turkmenia, d Taçikistan, d Qərə-

Qalpaqia u d Kirgizia, Ojrotia, Xaqassia, səmə maьrvaja d Burjət — Mongolia, oвlast avtonometa d qalmiqi, mahallь ţurajь d ASSR d Daxьstan, d oвlasti avtonomaji d cacanь u inguşi, qaвardini u вalqarь, qaracajtsi u osetini go Qavqaz garвjaja, hədə zi mahallь ţurajь d SSR d Azerвəjçan, Ermənistan u Gurçistan.

Kul вetə d qolxoz go mahallь kocərij d вəçərtə d hajvanь, ekə d вəçərtə d apra litlə xəccə peşəħic xə manaja, inə вəçərtə d ħajvanь ijlə xə tərkiв kullənəjə d mərutə, ki masь həvili в ixtijaru parsupeta min 8 həl 10 təvirjəti, u şvuq min dəj, qinjəni çihil, 100—150 irвi u ьzzь al udalь, kmə d вajjь ţerь, həl 10 susəvəti, min 5 həl 8 gumli. Go dənni mahallь вipjəşinə xuƶвinni məsələn: mahallь kocərij d Qazaqstan, mahal d nogaji, mahallь kocərij d Burjət-Mongolia.

фондов Российской национальной библиот

IV

PILXƏNƏ D ƏRTEL U D MDAʙRANUTO

6. Ərtel ʙişqəlilə l qdəlo denəndaruta, d təgʙirrələ məruto qolleqtivetə ʙ plan, kəd ʙ diqqət ʙьnţare planь d mhasalta d mərutə mətetə, mutvi ʙ hukmə d pələxi u akkarь, u hədə zi vaçьʙujatь d ərtel qəm məlkutə.

Ərtel qəʙulelə qə tammamta ʙ diqqət: planь d zruta, d ţreta d krivəni, d ьdda, d çammeta d məsul, d dvərtə u d krivə d cirij, d ʙipjəşinə mulximmi qə kul qolxoz al ahvalo u ʙaşarto gorə, hədə zi plan d məlkutə ʙut ʙəçərtə d hajvanь.

Mdaʙranuta u kulle həddəmi d ərtel ʙişqəlinə denəndaruta:

a) d məzjiddijlə mhaslanuta d xəqləni d qolxozь ʙ urxə d mavvarta u nţarta d maxdarta kamь d məsuli, ţreta əmqu d krivəni, pənetə d gilləli ʙevəç, məzjədtə u spaj ʙəçərtə d krivəni, ʙəçərtə d məsuli texniqəji ʙ dana u ʙ diqqət, mletə d ʙaluva d

фондов Российской национальной библиот

ktənəni в dana, xəlləntə d apra ldano, dəxij в kuvvi d fermi mattajь d вəçərtə d ћajvanь, hədə zi в kuvvi, grijşi min dərəti d gəne, в dretə d darmananь mədənəji, plaşta dərqul d zjankarь d mərutə mətetə, çammeta d məsul в dano u в xəmxvaruta, dlə cu tələqjəti, nţarta u dəxetə d şəqijəti d məştetə, nţarta d meşəti, nsavta d meşəti qə nţarta d mazrajь, nţarta cim qvitə d qənuni agrotexniqəji, mutvi в ьdarь d apra в dukəni;

в) pərşij qə zruta вarzarra вuş rişəjə, dəxijli min kul təhər ziвli, naţrьjlь в xəmxvaruta min gnəvtə u məxrəvtə, xəmijli go вinjəni təmmiz, have dixjə, maṛvьxxьjla zreta d вarzarrь məri soj;

c) marvьxxьjla majdan d zruta в urxə d məpləxtə d kulli apra, d pijşili supjə в ərtel, maxleta u amalta d apranь вevəç, stərtə d dukəni вittəv u mərjəztə d şula d apra go qolxoz;

ç) məplixxijlun в miljutə в təhər şotəpəjə kulle nijri (qoşər), kulle həççətti d mərutə mətetə, вarzarra u aslahattь xini d mhasalta, d ijnə в ijdə d ərtel u hədə zi — kulle traqtorь, məçviçəni, maşindvərə, qom-

фонды Российской национальной библиот

вajnь u maşini xini, d вipjəşinə juvi в məlkutə d pələxi u akkarь в urxə d MTS qə hajjarta d qolxozь, mərjizzij məsəmtə d вələ kamьl l həççətti u l qinjəni d pilxənə, kəd calluşь, d go mərutə qolleqtivetə hajvanь u həççətti həvij go ahval ləxumtə;

d) mərjizzij fermi d вəçərtə d hajvanь, u, ekə d mumkin ijlə, up fermi d вəçərtə d susəvəti, məzjiddijlun вьqratь u odijli вuş spaj asla d hajvanь u mhaslanute go fermi, odij hajjarta qə həddəme, d вipləxinə в halaluta go pilxəni d ərtel, qəd ənij masьj dərij l ijde təvirtə u risqə xinə, в hajvanь məri asla rişəjə zərzijlə lə hər dol d hajvanь d fermi, inə up d hajvanь, d ijnə в ixtijar parsupeta d həddəmi d ərtel, naţrьjlun qənuni zootexniqəji u veterinaraji muxşixxi;

e) marvьxxьjla mhasalta d mьxlь, odijlun вuş spaj cijməni u marrьjь, odij hajjarta qə həddəmi d ərtel, d в halaluta вipləxinə go mhasalta şotəpetə, kəd вijəvə qəte pirsət, ekə d mumkiu ijlə, d marrьjlun qinjəne go marrьjь d qolxoz, hədə zi вijəvə qəte в xizвunə d jumçarь mьxla qə qinjəni, d ijnə в ixtijar parsupeta d gəne;

ə) marvьxxьjun kulle pavanь xini d mhasalta d mərutə mətetə al şərti kjənəji d duktə gorə u вulgəni d sənnətkəruta al şərti d mahal gorə, naţrьjlun u dəxijlun goləvəti, d it al hizzur, tarsьj goləvəti xəti u mərjizzij gəve mərutə d вəçərtə d nuni;

f) mərjizzij в urxə şotəpetə mammarta d вinjəni d mərutə u şotəpəji;

g) marmьjla qvalifiqasia çapeta d həddəmi d ərtel, hajjьrrьj qə qolxoznajь в nizвət 1 hadarta d minne вrigadiri, traqtoristi, qomвajneri, şoferi, feldşeri u sanitari veterinaraji, pəgəciji, вəçrəni d xzuri, d qinjəni, coвanь, rajь, pələxi d вəti-laвoratoriji;

h) marmьjlь daraça mardutanaja d həddəmi d ərtel, pərsij ruznamь, ktəvi, radio, kino, mərjizzij qluвь, ktaвxanь u вəti d qreta, tarsьj hammamь, dəlləgxanь, zərzij вəti вaranь u təmmiz qə go diştə, dərijlun в rizə alulanь d mətə, nasvьjlun в xijavandь d çurri-çurri ijləni, illəki ijləni d jemiş, hajjьrrьj qə qolxoznajь go zərəztə u səqəltə d вəte;

i) odjilun вəxtəti səriki gə mhasalta qolxozeta u go xəjji şotəpəji d ərtel, kəd

qolxoznajatь ʙaşranь u məri nisjənə ʙigrəşe go pilxənə təgʙirənə, ʙivəde azad əx d mumkin min pilxənə d ʙetə ʙ urxə d mərjəztə d uriji, majdanь d jəli-suri u şərkə.

фондов Российской национальной библиот

V

BUT HƏDDƏMUTƏ

7. Qəвəltə d həddəmə d ərtel вipjəşilə muvvьrta в çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel, enij d məxkumelə sьdrь d həddəmi xəti, juvi в mdaвranuta d ərtel.

Go ərtel ki masьj orьj əx həddəmi kulle çapajь, dəxij d вəxtəti, hədə zi up urzi, mьţjь l sind d 16 şinni.

Go ərtel lenə вipjəşə quвli qulaqi u kulle parsupь, qьţjь min həqujəti d gəвəjəti.

Rmazta: Şnuzji min dəhə qənunə ki masьj həvij:

a) qə dən jəli d parsupь qəle qьţja, enij d go mitxə d xəkmə şinni вlijginə в çapa məri pajda qə şotəputə u вipləxinə в haluta;

в) qə dən qulaqi d qəmetə u həddəmi d kilpətte, enij, d min вar vədte surgun вut əməli dərqulmotvəji u dərqulqolxozaji, в dukəni d şrete xədtə go mitxə d 3 şinni в pilxəne halal u в nţarta d puqdəni

фондов Российской национальной библиот

d hukmə motvəjə muxzijinə, d tijinə l urxə.

Akkarь lxudəji, d zuвnevə susəvəte go mitxə d 2 şinni min qəm varte go ərtel u litlun вarzarra, вipjəşinə quвli go ərtel в e şərt, in parrьjlь ţьjma d susi u jəvijli вarzarra səmi-səmi go mitxə d 6 şinni, min həqe, d maţь qəte min qolxoz.

8. Palaţta min go ərtel ki masja hojə əxcij в qţeta d çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel, d gəvo həvij çьmjь lə вasura min $^2/_3$ d həddəmi d ərtel. Go protoqol d çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel ənənqəit вipjəşili muxzijə minjənə d qolxoznajь, d tijivə al çmeta u minjənə d jəvəni d qələ вut palaţta. In həddəmə d ərtel qvijləli qţeta d вut palaţtu go qomitet tammьmanta d motvi d mahal, вuqara вjpjəşili şirjə в qьţjuta в prezidium d qomitet tammьmanta d motvi d mahal al hizzur d təgвirənə d mdaвranuta d ərtel u qolənə.

IV

MAJA D ƏRTEL

9. Oranь go ərtel gərəg jəvij zuzi d varta ʙ qədrə min 20 həl 40 manattь qə kul ʙetə ʙ gəşəqtə al xelə d mərute. Zuzi d varta ʙipjəşinə xuƶʙinni al fond ləmitpallьjana d ərtel.

10. Min ţьjma d mindij mşutippə d həddəmi d ərtel (qinjəni d pilxənə, həççətti, ʙinjəni d mərutə u şərkə) min $^1/_4$ həl $^1/_2$ ʙipjəşinə xuƶʙinni al fond ləmitpallьjana d ərtel, kəd prosent ʙuş gura d xəƶʙəntə d al maja ləmitpallьjana ʙipjəşili dirjə al mərujəti ʙuş xeləni. Səmə pijşə d mindij ʙipjəşili xuƶʙinnə al zuzi d şərijkutə d həddəmə d ərtel.

Am həddəmə d ərtel, d ʙьplaţьlь min gəvo, mdaʙranuta ʙigrəşilə xiƶʙunə u mad-durula qətu həqə d şərijkutu ʙ zuzi, kəd qə həddəmə, plьjţa min go ərtel, apra ki həvi jəvə əxcij lvəddər min tixxuʙʙi d mazzaja d ərtel. Grəştə d xiƶʙunə ʙivədonə,

фондов Российской Национальной библиот

əx qənunə, min вar tjəmtə d şitə mərutetə.

11. Min hasьl d zruta u вəçərtə d qinjəni, d qəвulelə ərtel, əj

a) tammumela vaçьвujato qəm məlkutə в nizвət l çammajatь dijo u maddarta d вarzarra mudjinnə minno, вьprajьla həqə d pilxənə d MTS в hasьl al вinjət d şərtnama, enij d itlə xelə d şar'at, u tammumela şərtnamo вut qontraqtasia;

в) hadurьla вarzarra qə zruta u mьxla qə xəmetə d risqə qə kullə şitə, u hədə zi qə xətirçəmutə min lə tetə d hasьl u letəjutə d mьxla, tarusьla fondь ləmitdaqranь d вarzarra, u d mьxla, в qədrə d 10—15 prosenti d lazьmuta şitetə, ənni fondь kul şitə вipjəşinə xuditti;

c) tarusьla в qţeta d çmeta kullənetə fondь d hajjarta qə parsupь səqqət, səvi, parsupь, d zonənəit tulqonə mseta d pilxənə, qə kilpətti snijqi d qoşunəji smuqi, qə xəmetə d uriji d jəli-suri u jətumi — qə kulle dənni в qədrə d lə zodə min 2 prosenti d hasьl kullənetə;

d) paluţula xə səmə d hasьl в qədrə, muxşixxə в çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel, qə zəвəntə qə məlkutə jən qə go şuqə;

e) kulli səmə pijsə d hasьl d zruta u d вəçərtə d hajvanь ərtel pallujula вil həddəmo al qədrə d jumçapь gorə.

12. Min mudəxili zuzənəji, d qəвulelə ərtel, əj

a) вьprajela qə məlkutə xərçi, muxşixxi в şar'at u вijəvelə prajatь d xətirçəmutə;

в) вivədelə xərəçjəti ənənqəji al snijqujəti jumәji d mhasalta, əx məsələn: remont jumәjə d həççətti d mərutə mətetə, meвsəmtə d risqə, plaşa dərqul zjənkarь u şərkə;

c) вьprajьla xərəçjəti qə təgвərtə d mərutə d ərtel, kəd məxşuxi qə dənni xərəçjəti lə zodə min 2 prosenti d mudəxili zuzənəji;

ç) вiprəşilə zuzi qə snijqujəti mardutanajь, əx məsələn: hadarta d вrigadiri u qadrь xini, mərjəztə d uriji, dretə d radio u şərkə;

d) məmlujulə fond ləmitpallьjana d ərtel qə zvəntə d həççətti u risqə d mərutə mətetə, preta d zuzi d masallь d mammarta, preta d həqə d pələxi, d pijşivə cijdi al mammarta min lvəddər, qə preta d deno məri vada gura qə вanka d mərutə mətetə, kəd rappeta d zuzi qə məmletə d fondь

фондов Российской национальной библиот

ləmitpallьjanь вipjəşilь vidtə в qədrə d min 10, inə lə zodə min 20 prosenti d mudəxili d ərtel;

e) kulli səmə pijşə d mudəxili zuzənəji d ərtel ərtel pallujula вil həddəmo al qədrə d jumçapь gorə.

Kulle mudəxili ənənqəit вipjəşinə ktijvi go dəptər d mudəxili lə dirrəng min jumə d qəвəltə.

Dəxij qə mudəxili, hədə zi qə xərəçjəti zuzənəji в mdaвranuta d ərtel вipjəşili mulximmə sьdra şitəjə d mudəxili u d xərəçjəti, — şənetə d majь min go xə nuqzə l do xinə в mdaвranuta d ərtel qadaxan ijlə, qə şənetə d majь min nuqzə l nuqzə mdaвranuta gərəg ţalвa izin min çmeta kullənetə.

Maja вaţьjla zuzənəjə d gəno ərtel xəmujulə go вanka jən go qassa naţranta. Şqəltə d zuzi min go вanka jən qassa вipjəşilə vidtə əxcij в puqdənə d mdaвranuta d ərtel, enij d itli xelə, iņ allu it drana d təgвirənə u d gərşənə d xizвunə d ərtel.

VII

MƏRJƏZTƏ, HƏQƏ U DISSIPLINA D ÇAPA

13. Ķulle pilxəni go mərutə d ərtel вirjəşinə tummьmmь в çapa parsupaja d həddəmo, əx d вьţlaвьna qənuni d rizə gəvəjə, d pijşinə quвli в çmeta kulləneta. Вirjəşilə vidtə izin məpləxtə в həqə go pilxəni d mərutə mətetə əxcij 1 parsupь, d itlun hadarta u вələdutə məxsus (agronomь, inçineri, texniqi u şərkə).

Məpləxtə d pələxi zonənəji вirjəşilə vidtə izin əxcij go qissətti əlhəddə, ijmən d pilxəni jəlzu le masьj peşij vijdi qə vada d lazьm ijli в xelə d həddəmi d ərtel вgəno, muplixxi в miljutə, hədə zi qə pilxəni d mammarjatь.

14. Min həddəmi d ərtel mdaвranuta mərjuzilə вrigadь mhaslanajь.

Вrigadь akkarajь вirjəşinə prijşi qə vada d lə вasura min xə maxdarta d məsul.

Mdaвranuta d qolxoz в xə qəвelə məxsus məxkumelə в kulxə вrigada akkareta kulle

həççətti, qinjəni d pilxənə u вinjəni d mərutə, d lazьm ijnə qəto.

Brigadь d вəçərtə d hajvanь вipjəşinə prijşi qə vada d lə вasura min 3 şinni.

В kulxə вrigada d вəçərtə d hajvanь mdaвranuta d ərtel məxkumelə hajvanь mhaslanь, həççətti u qinjəni d pilxənə u вinjəni mərutəji d lazьm ijnə.

Pilxənə вipjəşili pullьja вil həddəmi d ərtel вijid вrigadir вgənu, enij d denəndar ijli в xə urxə вuş kamьl məplixli kulxə qolxoznaja d вrigada d gənu, kəd lə вivədə в dana d palleta d pilxənə hic xə xnamьjuta, xəzzə-xizməjutə u qujə gəşuqi al вaşarta, nisjənə u xelə fiziqəjə d kulxə, u в nizвət 1 вəxtəti jaqurь (вţьjnь) u mammьsanь—al lazьmuta d qəlqəltə d pilxəne, kəd вivəde вəxtəti murəxəs min pilxənə xə jərxə min qəm hasalte u qə xə jərxə min вar hasalte в xəmetə d həqe go mitxə d ənni 2 jərxi в qədrə d pəlgə d jumçarь, d ənij mьs'ait ki həvijvə вipləxe.

15. Pilxəni d mərutə mətetə go ərtel вipjəşinə tummьmmь al вinjət d pilxənə d вqəвələ.

B mdaвranuta d ərtel вipjəşinə mulximmi u в çmeta kullənetə d qolxoznajь muxkimmi normь d mhasalta u məzəndi d kulxə pilxənə в jumçaрь qə kulle təhəri d pilxəni d qolxoz.

Qə kulxə pilxənə вipjəşinə mutvi normь d mhasalta, d ijnə xut xelə d qolxoznaja, d ki pəlix в halaluta, в tqəltə d ahval d qinjəni d pilxənə, maşini u apra. Kulxə pilxənə, əx məsələn: ţreta d xə hektar, mletə d вaluva d xə hektar ktənə, dvərtə d xə tonna daxla, palaţta d xə sentner silqi, pətpəttə d xə hektar qьţţu, mətretə d xə hektar qьţţu, xlavta d xə litr xalva u şərkə — вipjəşinə vijdi ţьjma в jumçaрь в gəşəqtə al ustakaruta d pələxə, mrəkvutə, cətunutə u ənənqəjutə d pilxənə qə ərtel.

Qə kulxə həddəmə d ərtel lə вasura min xə gəhə go şəвtə вrigadir вigrəşuli xizвunə d kulli pilxənə, d vijduli qolxoznaja, u al məzəndi muxşixxi gorə вiktəvoli go dəptər çapeta d qolxoznaja kməjutə d jumçaрь plijxi.

Mdaвranuta d ərtel kul jərxə вitləjulə sьdra d həddəmi d ərtel, kəd məxzujo

kməjutə d jumçapь, d pijşinə plijxi вije go jərxə vьjra.

Çəm şitəjə d pilxənə u mudəxil d kulxə qolxoznaja, şvuq min gərşənə d xiʐвunə, ənənqəit вipjəşinə muxkimmi в вrigadir u в təgвirənə d ərtel. Xiʐвunə d kməjutə d jumçapь, plijxi в kulxə həddəmə d ərtel, вipjəşili tiljə qə вələdutə kullənetə lə dirrəng min tre şəвəti min qəm çmeta kullənetə, enij d gərəg məxkimələ palleta d mudəxili d ərtel.

Jn вrigada akkareta в spaj pilxəno çammujьla min apranь supji вijo hasьl. zodə min hasьl mьs'eta d qolxoz, jən вrigada d вəçərtə d hajvanь в spaj pilxəno məzjudolə xalvanuta d təvirjətiu, trьjsuta d d risqə, вьnţarela в miljutə kulle hajvanь çihil, egə qə kulle həddəmi d hədxə вrigada mdaвranuta d ərtel вivədilə məzjədtə d həqə həl 10 prosenti d çəm d jumçapь plijxi вije, qə pələxi вuş zəxmi go вrigada—həl 15 prosenti, u qə вrigadir u təqвirənə d ferma—həl 20 prosenti.

In вrigada akkareta в pilxəno xirвə çammujьla min apranь supji вijo hasьl вasura min hasьl mьs'eta d qolxoz, jən

вrigada d вəçərtə d hajvanь в pilxəno xirвə вijəvilə вasura min normь d xalvanuta, d matrasta d risqə u d nţarta d hajvanь çihil, d ijnə mьs'ajь go dəhə qolxoz,—egə min həqə d kulle həddəmi d hədxə вrigada mdaвranuta d ərtel вivədilə maвsarta əx qədrə d 10 pros. d çəm d jumçarь, plijxi вije.

Palleta d mudəxili d ərtel вil həddəmo вipjəşilə vidtə əx çəm в kməjutə d jumçarь, plijxi в kulxə həddəmə d ərtel.

16. Avans в zuzi həddəmə d ərtel ki masь qəвil go mitxə d şitə lə zodə min 50 prosenti d həqə, d вit maţьь qə pilxənu.

Avansь в hasьь вipjəşinə juvi в mdaвranuta qə həddəmi d ərtel min şuraja d dvərtə d daxla min dən 10—15 prosenti d daxla dvirtə, d вipjəşinə ruppь qə snijqujəti d go qolxoz.

Go ərtel, вəçrəntə d məsuli texniqəji, jəveltə d mudəxil zuzənetə qə həddəmə d ərtel lelə вipjəşə vidtə min вar jəvəltə d kulli ktənə, qьţţu, qinpə, silqə, caj, tuttun u şərkə qə məlkutə, inə səmi-səmi, al qədrə d jəvəltə gorə, lə вasura min xə

gəhə go şəвtə в qədrə d 60 prosenti d zuzi, d вipjəşinə quвli в ərtel qə hasьь juvi.

17. Kulle həddəmi d ərtel вivədonə gəne denəndar, d natrьjla mijrətgaruta qolxozeta d gəne u maşini d məlkutə, d вipləxinə go mazrajь d qolxozь, pəlxij в halaluta, natrьjlun qənuni d ustav, qtajatь d çmeta kullənetə u d mdaвranuta, qənuni d rizə gəvəjə, в diqqət tammьm-mьjlun pilxəni u vaçьвujatь şotəpəji, d вipjəşinə mutvi alle в mdaвranuta u в вri-gadir, qujə xəmijlə dissiplina d çapa.

But nizвət ləmərutetə u ləmxaвtanuta в nizвət l mindij şotəpəjə, вut lə platta l pilxənə dlə səвəвi məri вinjət,вut pilxənə nakamьl u təhəri xini d şmatta d dissiplina çapeta u d ustav mdaвranuta вidrəjilə al parsupь gunakar təmвi əx məxzetə d qə-nuni d rizə gəvəjə, məsələn: pəiş vijdə təzədən pilxənə nakamьl dlə xəƶвəntə d jumçapь, marraşta, mənxəstə, sqəmtə go çmeta kullənetə, ktəvtə d şimmə al təxtə kumtə, çərijmə в qədrə d həl 5 jumçapь, masleta d al pilxənə вuş kupə, şvəqtə zonənəit dlə pilxənə.

Go qissətti, ijmən d kulle carь d tulmədə u tənвə, d вivədelə ərtel, lenə вijəvə plaţa, в nizвət l həddəmi lə ətjəni l urxə d ərtel mdaвranuta məttujilə вuqara qəm çmeta kullənetə вut palaţta min go ərtel.

Palaţta вipjəşilə vidtə в rizə, d pijşili muxzijə go nuqzə 8 d ustav d ərtel d mərutə mətetə.

18. Kul çurrə pərpəstə d mijrətgaruta şotəpetə d qolxoz u d məlkutə, qərəzutə в nizвət l mindij u risqə d ərtel u l maşini d MTS вipjəşinə guşqi в ərtel əx jaxьjuta в nizвət l şula kullənəjə d qolxoz u hajjarta qə dizminni d alma.

Parsupь, d vijinə gunakar go hədxə tləxtə вeşar'at d şəttissi d rizə qolxozaja, вipjəşinə supji в ərtel lgo dьjvan qə məttetə d alle tənвə в kullə qişjutə d şar'attь d məlkutə d pələxi u akkarь.

фондов Российской национальной библиот

VIII

TƏGBƏRTƏ D ŞULANЬ D ƏRTEL

19. Şulanь d әrtel tәgʙurelә çmeta kullәnetә d hәddәmi d әrtel u go mitxә d ʙil çmajatь — mdaʙranuta, guʙitә ʙ çmeta kullәnetә.

20. Çmeta kullәnetә ijlә organ ьllaja d tәgʙәrtә d әrtel.

Çmeta kullәnetә:

a) gәʙujilә l tәgʙirәnә d әrtel u l mdaʙranuta d әrtel, hәđә zi l qomissia saxsьjanta d әrtel, kәd qomissia saxsьjanta ʙipjәşilә muxkimtә ʙ qomitet tammьmanta d motvi d mahal;

ʙ) mavvurola qәʙәltә d hәddәmi xәti u palaṭṭa min go әrtel;

c) mәxkumulә plan mhaslanaja d şitә, sьdra d xәrçi u muđәxili, plan d mammarta, normь d mhaslanuta u mәzәndi d pilxәni ʙ jumçaрь;

ç) mәxkumolә şәrtnama am MTS;

d) mәxkumolә grәştә d xiƶʙunә şitәjә d

фондов Российской национальной библиот

mdaвranuta am qţeta məçвur d qomissia şaxsьjanta, hədə zi xizвuni d mdaвranuta в nizвət l вuqarь вuş vaçьв d mərutə mətetə;

e) məxkumelə qədri d fondь prijşi u zuzi, d gərəg peşij juvi qə jumçapa;

ə) məxkumelə qənuni d rizə gəvəjə d ərtel.

Kulle qţajatь d mdaвranuta d ərtel, d itlun nizвət al dənni вuqarь mutxirri, dlə məxkəmtə d çmeta kullənetə litlun xelə.

Çmeta kullənetə itlə ixtijar d qţeta d kulle вuqarь, in gəvo həvij lə вasura min $^1/_2$ d çəm d həddəmi, şvuq min вuqara d вut gəвetə d mdaвranuta u təgвirənə d ərtel, вuqara d palaţta d həddəmə d ərtel u вuqara d вut qədrə d fondь prijşi; qə qţeta d ənni вuqarь lazьm ijlə, d go çmeta həvij al hizzur lə вasura min $^2/_3$ d çəm d həddəmi.

Qţajatь d çmeta kullənetə вipjəşinə quвli в səmə zodə d qəli в dretə d qələ əşkərə.

21. Qə təgвərtə d şulanь d ərtel çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel gəвujilə qə mitxə d 2 şinni 1 mdaвranuta d ərtel məri 5—9 həddəmi, al guruto gorə.

Mdaвranuta d ərtel ijlə organ tammь-mana d ərtel u вijəvilə çuvaв qəm çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel вut pilxənə d ərtel u вut tammamta d vaçьвujatь, d itlə ərtel qəm məlkutə.

22. Qə təgвərtə jumetə d pilxənə d ərtel u d вrigadь dijo, hədə zi qə saxseta jumetə d tammamta d qṭajatь d mdaвranuta, çmeta kullənetə d ərtel gəвujilə l təgвirənə d ərtel, enij d mudalь am dəhə ijli up təgвirənə d mdaвranuta.

Aƚ təgвirənə вipjəşilə müttitə denəndaruta, d çammьla mdaвranuta lə вasura min 2 gəhi go jərxə qə draşta d şulanь u palaṭta d qṭajatь mləxmi.

Qə hajjarta d təgвirənə mdaвranuta gəвujilə l təxlupə d təgвirənə min minjənə d həddəmi d mdaвranuta в məxşəxtə d təgвirənə.

Təxlupə d təgвirənə go kulli pilxənu вişləmili l məxzəjəti d təgвirənə.

23. Brigadiri u təgвirəni d fermi d вəçərtə d hajvanь вipjəşinə mutvi в mdaвranuta d ərtel qə mitxə d 2 şinni.

24. Qə şulanь d grəştə d xiƶвunə u xəƶвəntə d mindij d ərtel mdaвranuta вiprə-

фондов Российской национальной библиот

şilə min go həddəmi d ərtel jən zi ʙid-
vəqilə min lvəddər l gərşənə d xiƶʙunə.
Gərşənə d xiƶʙunə ʙivəduli şula d grəştə
d xiƶʙunə u xəƶʙəntə d mindij ʙ formь
muxşixxi u ʙ miljutə ʙişləmili l mdaʙra-
nuta d ərtel u təgʙirəno.

Hicxə həqutə d jəvəltə-şqəltə min maja d
ərtel, jəvəltə d avansь, xərəçtə d fondь
d hasьlь qə gərşənə d xiƶʙunə lelə ʙip-
jəşə juviltə. Ənni həqujəti ʙipjəşinə juvi
əxcij qə mdaʙranuta u qə təgʙirənə d ər-
təl. Kulle doqumenti zuzənəji d xərəçtə d
ərtel ʙipjəşinə grijʒi drana, şvuq min gər-
şənə d xiƶʙunə, ʙ təgʙirənə d ərtel jən
zi ʙ təxlupə diju.

25. Qomissia saxsьjanta saxsujь gəşuqolə
kullə avudutə mərutəj—zuzənetə d mdaʙ-
ranuta, saxsujьla, d pijşinə ktijvi jən lə
kulle mudəxili zuzənəji u hasьlajь ʙ rizə
muxşixxə l go sьdra d mudəxili d ərtel,
ʙipjəşili nţьjra jən lə rizə d xərəçjəti d ər-
tel, d pijşili muxşixxə ʙ ustav, ʙəssə jən
lə ʙ xəmxvaruta ʙipjəşili nţьjra mindij d ər-
tel, it jən lə pərpestə u ʙədxərçutə ʙ niz-
ʙət l mindij d ərtel u majo zuzənəjə, də-
xij ərtel tammumela vaçьʙujato qəm məl-

kuṭə, dəxij вьprajula deno u dəxij вişqəlelə deno min parsuрь, d ijnə denəni qə ərtel.

Mudalь am dəhə qomissia saxsьjanta в diqqət saxsujela kulle xiƶвuni, d griştelə ərtel am həddəmo, gəlujolə kulxə qissət d xiƶвunə xlьjţa, xəƶвəntə ləduz d jumçaрь, grəştə d xiƶвunə d jumçaрь lə в dana u qissətti xini d şmaţţa d pajdь d ərtel u d həddəmi dijo.

Qomissia saxsьjanta вivədilə saxseta 4 gəhi go şitə. Al xiƶвunə şitəjə, d вijəvulə mdaвranuta qəm çmeta kullənetə, qomissia şaxsьjanta вivədilə məxşəxtə d gəno, enij d вipjəşilə şmьta в çmeta kullənetə əlвəhəl min вar jəvəltə d xiƶвunə d mdaвranuta. Aqt d saxseta вipjəşili muxkimmə в çmeta kullənetə.

Qomissia saxsьjanta ijlə jəvəntə d xiƶвunə вut pilxəno qəm çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel.

Qţeta d Knuşjə trajjana d golxoznajь zəxmi d kulli Xujədə

But mərjəztə d vьstavqa kulxujədetə d mərutə mətetə go Mosqva

Qţeta d Motvə d qomissarь almajь d Xujədə d SSR u d Qomitet qьnţruneta d VQP(в)

фондов Российской национальной библиот

фондов Российской национальной библиот

QŢETA D KNUŞJƏ TRAJJANA D QOLXOZNAJЬ ZƏXMI D KULLI XUJƏDƏ

I

1. Lirdaju „Ustav ţusanaja d ərtel mərutə mətetə", muxşixxə в qomissia d knuşjə.

2. Lixşəvo ənənqetə, d sovnarqomь d respuвliqi xujədəji u avtonomajь, hədə zi qomiteti tammьmanь d oвlasti milləttəji dlə məkletə pəşqijli „Ustav ţusanaja d ərtel d mərutə mətetə" l lişənə jimməjə u pərsijli вil qolxoznajь.

3. Məttujo l vaçьвuta d kulle ərteli d mərutə mətetə, d go mitxə d ţla jərxi al вinjət d „Ustav ţusanaja d mərutə mətetə":

a) məlximmij ustav d ərtel d gəne;

в) darşьjlь u məxkimmijli ustav d gəne go çmeta kullənetə d həddəmi d ərtel al hizzur d lə вasura min $^2/_3$ d həddəmi;

c) odijli registrasia ustav d ərtel go qomitet tammьmanta d motvi d mahal.

II.

Liţlaвa min Qomitet qьnţruneta d partija u min Motvə d qomissarь almajь d Xujədə d SSR, d mərjizzij в şitə d 1937 go Mosqva

Vьstavqa kulxujədetə d mərutə mətetə, в o nijşə, qəd в datьd majdan, вinjəni u aslahattь d əhə vьstavqa peşij muplixxi qə mammarta d Betə kulxujədəjə d qolxozь.

BUT MƏRJƏZTƏ D VЬSTAVQA KULXUJƏDETƏ D MƏRUTƏ MƏTETƏ GO MOSQVA

Qţeta d Motvə d qomissarь almajь d Xujədə d SSR u d Qomitet qьnţruneta d VQP(в)

Motvə d qomissarь almajь d Xujədə d SSR u Qomitet qьnţruneta d VQP(в) вьqţajьna:

1. Mərjuzi, əx d вьţlaвьla məxşəxtə d Knuşjə trajjana d qolxoznajь zəxmi d kulli Xujədə, Vьstavqa kulxujədetə d mərutə mətetə go Mosqva в şitə d 1937 в o nijşə, qəd в datьd majdan, вinjəni u aslahattь d əhə vьstavqa peşij muplixxi qə mammarta d Betə kulxujədəjə d qolxozь.

2. Səpuji qə Qomissariat almaja d akkaradaruta d Xujədə d SSR, d əvid dlə məkletə carь ənənqəji qə hadarta d mərjəztə d vьstavqa.

Təgвirənə d Motvə d qomissarь almajь d SSSR
V. Molotov
Sapra d Qomitel qьnţruneta d VQP(в)
I. Stalin

17 в ьşvat, şitə d 1935.

QUDIJQUS

Ustav ţusanaja d ərtel d mərutə mətetə.

Pətə.

I. Nijşi u вuqarь 11
II. But apra 13
III. But aslahattь d mhasalta 16
IV. Pilxənə d ərtel u d mdaвranuto 20
V. But həddəmutə 25
VI. Maja d ərtel 27
VII. Mərjəztə, həqə u dissiplina d çapa 31
VIII. Təgвərtə d şulanь d ərtel 38

Məzjədtə

Qţeta d knuşjə trajjana d qolxoznajь zəxmi d kulli Xujədə 45
But mərjəztə d vьstavqa kulxujədetə d mərutə mətetə go Mosqva *Qţeta d Motvə d qomissarь almajь d Xujədə d SSR u d Qomitet qьnţruneta d VQP(в)* 46

Г.П.Б. в Ленгр.
1935 г.
Акт. №

Цена 5 коп., переп. 25 к.

Редактор С. И. Пираев
Техн. редактор А. З. Рыжов

★

I квартал 1935 г. № 21 С—0.
Сдано в производство 11/III.
Подписано к печати 28/III.
62×94/32. Печ. л. 1,5. Авт. л. 0,8.
В 1 бум. л. 70 848 печ. знаков.
Уполном. Главлита № Б-35526.
Заказ № 298. Тираж 1 000.

★

17 ф-ка нац. книги ОГИЗ'а РСФСР треста „Полиграфкнига", Москва, Шлюзовая наб., д. № 10.

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц 1935 г.
Акт. № 46

Книга 17

Из фондов Российской национальной библиоте

M5472

Tьjma 30 kop.
Цена 30 коп.

Ассир.
2-8₂

Государственное издательство
СОВЕТСКОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО
Москва, Красная пл., зд. ЦИК СССР, пом. 23

ПРИМЕРНЫЙ УСТАВ сельскохозяйственной артели

Ассирийский язык

Переводчик К. И. Марогулов

СКЛАД ИЗДАНИЯ:
магазины и отделения книгооб'единения ОГИЗа и коопкниги.

ЛЮБУЮ КНИГУ
на национальных языках высылает наложенным платежом (без задатка) Дом Интернациональной книги: Москва, ул. Горького, 51.

1-2431614